

A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Szombaton 20. Oktoberben 1787.

Minden Europai Hír-Leveleknek agya-veleje.

A' Budai Hellytartó Tanács-széken Sept. 11-dikén költ kegyelmes rendelése szerént ő Felségének, azon Sponyaí Kosokból; mellyek Sponyol-Országból a' F. Ts. és Királyi Birodalmokba hajtattak, azakból különös gazdáknak-is adattatnak; úgy mindazáltal, hogy a' kik ezeket magoknak meg-szerezni kívánják, tartozzanak ez eránt Bétsben a' Kamara számvető-mestert *Májer* Urat meg keresni, és edgy Kosért 6 aranyat kelletik fizetni. Ezen Kosoknak ki-osztásában leg-inkább arra fognak vigyázni, hogy azok kapjanak belöllek, kik magokat a' Juh-szaparittásban másokfelett ki-mutathatják. — Egymás ugyan itt

és ezen a' napon költ F. rendelés szerént, méltoztatott ő Felsége meg-másalhatatlanúl el-végezni, hogy az Árvák' házában ennekutánna tsak Attyaktól és Anyaktól, vagy leg-alább Attyaktól meg-fosztottak vétesseinek-bé. — A' Szatmárról jött tudositások szerént, itten aratástól fogva olly kellemetes takarado idők jártanak, hogy valaki kívánva sem kívánhatott volna szebbeket; a' honnan a' nyári takaradásbéli munka igen szerentsésen ment végbe. Az aratás türhetőképpen fizetett. A' tavaszbuza igen szépen termett; a' zab boldagobb időben-is bé-illenek; a' szőlő, a' mi a' ragyától meg-maradhatott, tökéletesen meg ért, és bár kevés, de igen jó bort reménylünk. Szilva igen kevés lévén, a' szilva pálinkának 30 kr. árra, mint tavaly; a' honnan az Oláh házok előtt kevés Sertések fognak az idén a' fertőben heverni. Az az eddig ohojtásban vólt bölts rendelés jött hozzánk, hogy minden Helységekben tűz ellen való eszközök szereztesseinek; mindenütt egy egy vízi-puska, bizonyos számú vedrek, horgók, és minden háznál egy egy lajtarja legyen. Ez vala egy a' legszükségesebb rendelés Hazánkban. Az eddig Uralkadott forró-nyavallya és Vérhas már meg-szünt; A' forró-hideg kezdett a' gyermekeken Uralkodni; de nem veszedelmes. — A' Szatmári Patika bé záratott; kétségtelven itt-is téglából vólt a' verespor; mint e' már egy néhány helyt tapasztaltatott; azonban még az oka nem bizonyos, miért. — Már tudva vagyon a' mi ezelőtt 3 esztendőkkel költ Pofonyi Leveleinkből, hogy 1784-dik esztendőben, egy Erdélyben fekvő Regementnek Kotzi nevezetű Obestere, miért miért nem, nem bizonyós, el-szökvén, a' Töröknél kerestt vala magának menedék-hellyet, hól keresztény vallásáts a' Mahumedével fel-váltván, Bassaságra lépett vala.

vala. E', már most, mint Bassa, 30 ezer néppel iratik Mőldovában fekunni, és edgy néhány Gallitziai és Német Uraknak, kik vele beszéllettenek, azt erőfittette, hogy tsak az őtet felváltó Basára várakoznék, ki alatt szinte ugy 30 ezer fegyveresek vagynak, és annakutánna a' Muszkák ellen *Mohilov*-felé indulna. — A' Bukovinából érkezett Levelekben iratik, hogy ezen hónapnak 5-diken *Hotimba*, *Románba*, *Fassiba* edgy néhány ezer Ásiai fegyveres Törökök érkezének-meg, és lassan lassan takaradnak már ki-felé. *Farahoné* tályán fekszenek még mint egy 40 ezeren, de mind eddig semmi mozgást nem tettek, s' ugy lát-szik, hogy ha másoktól nem kényszerítettnek tsendeségben maradnak. A' földmérés és föld-ábrázolás Com-missioja itten el-bomlott. Ezen hónapnak 3-dikán tartaték itten a' Tanáts, Hertzeg *Koburg*, Generál *Splenyi*, Generál *Száur*, Generál *Metzker* és az idevaló Kerületbéli Hivatal között; mellyben a' többek között a' végeztetett, hogy minden hajdoni Muszka-háború-alkalmatofságával épült Sántzok meg-ujjittassanak; minden némü Kormányozó és más székek az Országban bellyebb vitessenek. 6-dikban indúla Szaragniából *B. Révai*, mostan fő Strásamesterséget ért Tiszt Ur, egy néhány vállogatott *Erdődi* Regementjebéli Huszárokkal, *Hotim*-felé, az által-járó utaknak meg-visgálására és meg-erősítésére. — *Lemberg*ből azt irják: A' Törökök mí-hozzánk tsak 6 Podóliai mért-földnyire vagynak, kik mí-nálunk annál nagyobb félelmet okoznak, mennél bizonyosabb az, hogy nem régiben *Ukkraniában* 200 Sofs szekerekkel lévő, nagyobb részén Muszka Jobbágyok, többnyire életekkel fizetének; kik közzül a' szekereken lévő öregek le-vágatának, az ifjak pedig rabságra vitetének. — A' *Sergestől* Bukovinába jövő szökevények azt beszél-

lik, hogy az egész Török *Artilleria* (ágyúzó Sereg) született Frantzia Tisztektől igazgattatik. — A' Német-Országi levelekben ezt olvassuk: „Nints bizonyosabb semmi, mint az, hogy 14 ezer Hafsziai Sergek parantsolatot vettenek legyen, mellyszerént ezen folyó hónapnak 15-dikéjig meg-indúljanak. Ezek edgy más Táborral edgyesítik magokat, melly 14 ezer Hannoverai, 12 ezer Anspaki és 8000 Braunsvájgi fegyveresekből áll, és Hildesháimnál gyűnek-öszve. Londonban 100-al fogódnak edgyért, hogy Octobernek 8-dikáig hadat izennek Frantzia Ország ellen; azért várjuk-el a' 15-dik után költ Anglus, vagy Frantzia Leveleket; mert ezekben az öszve-zavaradott környulálásokban *Edipusnak* kellenék azon ujfágironak lenni, ki ennyi sok egymással ellenkező hírek között valamit meg-tudhatna határozni. Ugyanis, közönséges Levelekből olvassuk, hogy Anglia lett legyen leg-nagyobb oka annak, hogy a' Török a Muszka ellen hadat izent; a' honnan a' Török mind az Anglus, mind a' Frantzia segittséghez reménységet tart. Más Levelek azt mondják, hogy Anglia Frantzia-Ország ellen bizonyosón hadat-inditt; de 2 egymással ellenkező Hatalmosságoktól nagyon kevés segittséget várhat a' jó Török-Kapú; és közönséges levelekben írják, hogy az Anglusnak-is a' Frantzia ellen való hadindittásának tsak a' legyen az oka, hogy amaz a' Törököt ne segithesse. Nints bizonyosabb, minthogy Angliában minden készületek edgy ajtó előtt álló háborút jelentsenek. Az idegen szolgálásban lévő minden Katonák, hajosok és szabadságosok visszafra hívattak, és jutalom tétetett-fel annak számára, ki tsak edgy lappangó Matroszt fel-tud adni. Az Admirálság minden kikötő helyekre parantsolatott adott, hogy a' ki tsak arra való hadi szolgálatra alkal-

kalmaztassék, a' honnan már véghetetlen hajos népet gyűjtetnek öszve. Az Admirálokat (tengeri Hadvezér) tisztségekben fellyebb emelték, a' Kapitányok közül sokot Tengeri all vezérekké tettek. A' hadakozó hajok éjjel nappal építtetnek. Minden Regimentek 2 Kompániával, és minden Kompánia edgy káplárral, 1 dobofsal és 14 közemberrel meg-szaporítottak: az élés-házok rakatnak; az Agyuzó Sergek olly parantsolatot vettek, hogy minden szempillantásban kézzen légyenek az utra, egy szóval Angliába nagyobb hadi-készületekről nem emlékeznek mostonság a' Londoni Levelek, 's mire valók mind ezek? — Egy szivel és szájjal erősítik az Anglus Levelek, hogy mind ezek a' hadi-készületek Frantzia-Ország ellen vágnak. A' mondatik, hogy az Anglus Ministerium észre-vette a' Frantzia Udvarnak azon alattomban valóságát-is, mellyszerént titkon 5000 embereket küldett Hispániolába, hogy ott 550 ágyus hajokat készítettvén, mind Indiákon, mind minden szegletében a' világnak nagyobb ereje lehessen mint az Anglusnak, és más Indjai részekre-is hajokat küldött, az ott lévő Hajos-fergeinek meg-erősítésekre. — A' Fránkfurti levelek szerént az Hollándiai Statusok elvégzették magokban, hogy a' Közönséges-társaság' Verfaliban lévő követtyéhez Kurirt küldjenek az eránt, hogy a' meg-efett szerentsés változásokról a' Frantzia Királyt tudósítsána, és azt-is adná tudtára, hogy az ő Felsége pártfagó segittsége nélkül már annyiban nem szükölködnének, a' mennyiben nem ellenség, hanem békeféség vagyon a' Hazában. De a' millyen nagy az öröm Hágában és ezen Tartománynak több Váraissaiban, az Amsterdami tudósítások éppollyon szomorúak, mert mivel itt a' Hellytartónak méltóságai minden részben helyben nem hagyattanak, az

edgyezés jól végbe nem mehetett, a' honnan a' Városnak meg-vételekor a' Pruszszus katonáknak arra való ágyuzások, melly ezen hónapnak I napján reggeli 4 orától fogva 7-ig tartott, véghetetlen vala. A' Város részéről leg-alább-is 400 holtak és meg-fefittettek vitettettek bé. Ez a' tüz itt rettenetes félelmet okozott; és edgy ellenségnék ilyen elő-menetele képzelhetetlennek tetszik azon a' helyen, az hól a' föld mindenüt víz alatt lévén, a' hadakazó népnek igen keskeny utak engedtettnék. — Az Ausztriai Belgiumba, a' Brüszzszeli tudósittások szerént, a' belső tsendefség után minden nap Sergestől jönnek a' Hollándufok, hogy Antverpiában és Brüszzszelben a' 2 fejú Safs' békefséges szárnyal alatt magokatt meg-vonhas-sák; melly a' Hazának igen nagy hasznára vagyon. Erre nézve, a' fő Kormányozó szék-is keményen meg parantsolta, hogy semmi élésre tartazó dolgokat ki-nevihefsenek. Az élésre tartazó dolgoknak idegen Tartományokra való vitele (a' Budai hírek szerént) Magyar-Országban-is keményen meg-tiltatott; és ha más F. Ts. és K. Tartománybéli lakosok kívánnak-is innen Gabonát ki-vinni, a' Kerületbéli Tifztek-től bizonyság levelének kelletik lenni arról, hogy a' maga számára viszi; külömben a' határszéleken lévő vá-mokon nagy vigyázat vágyon az efélékre. — A' Pruszszus nép még a' következendö télen Hollándiában fogja enni a' Heringet. Attól az időtől fogva, mioltától fogva a' Pruszszusok Hollándiában vagynak, a' narants-szin pántlikának ugy meg-jött az árra, hogy egy *Lioni* Kereskedö 100 ezer forintot nyert rajta. Bizonysága ez annak, hogy a' Frantziák mind a' szerentsés mind a' szerentsétlen dolgokat haszanra tudják fordítani.

BETS. A' mi Felséges Monárkhánk, ki a' maga népének boldogságát éjjeli nappali szorgalmatossággal munkálodja, igen friss egészségben vagon, és noha a' közönséges levelek-szerént ugy tartatik vala, hogy 13-dikban Magyar-Országra indulna, mindazonáltal ezen utja még edgy néhány napokkal hátrább halasztatott. Azt írják némely levelek, hogy az ő Felsége hadi-örizetére egy Kompania Granátéros es egy lovos sergetske fogina fel-állittatni. — A' Pattantyusok' Obestere *Rosti Urról* a' tartatik, hogy olly parantsolatot vett légyen, melly-szerént minden Magyar-orzági Várokat ugyan tsak jól megvizsgáljon, és a' mellyeknek hibajok volna, helyre állittassa. Még eddig a' Törökök egész tisztelettel viseltettnék a' F. Ts. és K. jóbbágyok eránt, de a' Muszkák ellen már irgalmatlanságokat vittének végbe. Tsak a' napokban engedtenek vala a' Muszka Kereskedőknek 6 honapi költezkeedésre való időt; már most tudtokra adták ezeknek, hogy ha Septem. 14-dikéig ki nem költeznek a' Török Birodalomból, örökös rabszólgákká téternek. — A' Keresztényi türedelemnek igen szép példáját olvassuk a' Bétsi ujság levelekben, mely a' mijénkben is helyt érdemel. A' Brüni Protestáns Prédikátor a' jelen való időben Posonyban mulatozik, hol 14 Morvai gyülekezetek' számára alamisnát gyűjt. Ezt edgy R. Katholikus Bétsi-Neustadti Kalmár meg-tudván 50 n. f. küldene ki, és sok más katholikusok követik ezen emlékezetre méltó példát. Midőn nem régiben Posonyban a' Jársiban lévő K. Katholikusok Temploma számára-is illyetén segittség gyűjtetnek, az oda való Protestáns Prédikátorok-is a' Prédikáló székből ki-hirdetvén, atyafiságoson és Keresztényi modra adakozának. Eljen az edgyesség, a' telebaráti szeretet a' Keresztényi türedelemmel edgy mást tsokolgassák!

Azt olvasam edgy Bétsi Levélből, hogy nem régiben a' F. Monárkha a' *Vürtembergi* Hertzeg Kisaszfonynak a' *Ferentz* fő Hertzeg Mátkájának hívsége megprobálására azt mondá, hogy Mátkájának a' Török háboruba kellenék menni. Ezen, látván ő Felsége, hogy a' Hertzeg Kisaszfony nagyon meg-illetődött, ezzel váltá-fel szovait: a' jövő Januáriusnak 8 dikán öszve-fognak kelni; melyre a' Hertzeg Kisaszfony újra meg-örvende. — B. *Rémigijs Benyovszki Ferentz* Ur, a' Madakaskári Fejedelemnek testvére, ki a' Frantziánál, Töröknél és az Anglusnál már hadi Tisztiszolgalatot tett, azon instálja vala ő Felségét, hogy enged-

eugedne néki 16 Divisioból álló Frájkort állittani, hól minden Divisioban 18 száz ember lenne, melynek edgy harmad része gyalag Jágerből álván, a' 3 Kengyelt hordozó minden két lovos között ezek-is álvá lovon mehefsenek, és ő Felségének hívséges szolgálatot tehefsenek; de még meg-határozott válasz nem jött Istántziájára. — Texelben igen sok Anglus hajók vágnak; de mind Pruszszus Zászlok alatt, mely bizonyysága annak, hogy az Anglus mindent előre tudott, és hogy nevezetes történeteket lehet várni. Hollándiáról egy Ujság levélben ez a' meg-zegyzés vagyon, hogy Hollándia az a' hid, a' mellyen Pruszszia, Anglia és Austria a' Frantzia Bástyába bé-hatnak.

[Hír-adás.]

Báró Trenk Fridrik emlékezettre méltó élete historiájának 1-ő Részze Magyar nyelven ezen napokban jött-ki. Ezen 1-ő Résznek az ára 1 Rhen. forint, és a' most következő Pesti Léopold napi vásárkor a' Köny-árosóknál lehet találni. A' ki-nyomtattatója ezen Munkának Tállyai Dániel Ur Pofonyban. A' melly érdemes Uraknak pedig nem lenne az említett Pesti Vásárkor alkalmatofságok a' vevésre, méltotafsának az említett Urnál levelek által eránta parantsolni, a' ki egész Késséggel fog vele szolgálni. A' 2-dik Részze azon Munkának 1788-ban Január. és a' 3-dik Részze ugyan azon Esztendőben Májusban fog-ki-jöni. A' mi pedig ezen Munkának Foglalatját és Magyar, nyelvre való fordítását illeti; a' mi Magyar Musánkban bővebben lehet róla olvasni.